

06. Okul öncesi öğretmenleri adaylarının “erken okuryazarlık” kavramına yönelik algılarının belirlenmesi

Elife Nur SAYDAM¹

APA: Saydam, E. N. (2022). Okul öncesi öğretmenleri adaylarının “erken okuryazarlık” kavramına yönelik algılarının belirlenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (27), 69-84. DOI: 10.29000/rumelide.1104129.

Öz

Erken okuryazarlık becerileri, okul öncesi dönemde çocukların dil gelişim süreçlerini destekleyerek ilkököl ve devamında gelen yıllardaki akademik başarının temellerini atan, birinci sınıftaki okuma-yazma öğretimi sürecine yönelik hazırlanmışlığı sağlayan güçlü anahtar becerilerdendir. Bu beceriler, yaşamın ilk yıllarında okul öncesi eğitim sürecinde okul öncesi öğretmenleri tarafından çocuklara kazandırılmaktadır. Öğretmen adaylarının ise lisans yıllarındaki erken okuryazarlık kavramına yönelik algılarının ilerleyen yıllarda sınıf ortamında çocuklara bu becerileri kazandırdıkları sürecin hazırlık, işleniş ve değerlendirme aşamalarına yansımalarının olabileceği düşünülmektedir. Bu araştırmada okul öncesi öğretmenleri adaylarının erken okuryazarlık kavramına yönelik metaforik algılarının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desende gerçekleştirilen araştırmanın çalışma grubunu Okula Uyum ve Erken Okuryazarlık Eğitimi lisans dersini almış olmak ölçütüne dayalı olarak belirlenmiş 52 okul öncesi öğretmenleri adayı oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan bir form kullanılmıştır. Formda demografik bilgilere ve “*Erken okuryazarlık gibidir; Çünkü.....*” şeklinde eksik bırakılmış ifadeler yer verilmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler içerik analizine tâbi tutulmuştur. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının erken okuryazarlık kavramına yönelik oluşturdukları metaforlar “*Akademik Başarı ve Okuryazarlığın Omurgası: Hazırlayıp-Destekleyen Bir Rehber*”, “*3Z: Zaman, Zorluk ve Zahmet*” ve “*İçeriksel Zenginlik*” temaları altında toplanmıştır. Araştırma sonucunda okul öncesi öğretmenleri adaylarının erken okuryazarlık kavramına yönelik algılarının birbirinden farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının ürettikleri metaforların cinsiyet değişkenine göre farklı temalara dağılım gösterdiği görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Erken okuryazarlık, okul öncesi, öğretmen adayı, nitel araştırma

Determination of preschool teacher candidates' perceptions on the concept of "early literacy"

Abstract

Early literacy skills are strong key skills that support the language development processes of children in the pre-school period, lay the foundations of academic success in primary school and subsequent years, and provide readiness for the literacy teaching process in the first grade. These skills are acquired by preschool teachers during the preschool education process in the first years of life. It is thought that pre-service teachers' perceptions of the concept of early literacy in their undergraduate years may have reflections on the preparation, processing and evaluation stages of the process in which they acquire these skills in the classroom environment in the following years. In this study, it

¹ Arş. Gör., Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi ABD (Sakarya, Türkiye), elifenursaydam@sakarya.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-5382-3770 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 25.02.2022-kabul tarihi: 20.03.2022; DOI: 10.29000/rumelide.1104129]

is aimed to determine the metaphorical perceptions of pre-school teacher candidates towards the concept of early literacy. The study group of the research, which was carried out in a phenomenological design, one of the qualitative research methods, consists of 52 pre-school teacher candidates who were determined based on the criterion of having taken the School Adjustment and Early Literacy Education undergraduate course. A form prepared by the researcher was used as a data collection tool. Demographic information and incomplete statements such as "Early literacy is like; Because....." were included in the form. The data obtained from the research were subjected to content analysis. As a result of the research, the metaphors that pre-service teachers created for the concept of early literacy were gathered under the themes of "The Backbone of Academic Success and Literacy: A Guide that Prepares and Supports", "3Z: Time, Difficulty and Toil" and "Content Richness". As a result of the research, it was determined that the perceptions of pre-school teacher candidates towards the concept of early literacy differ from each other. In addition, it was seen that the metaphors produced by the pre-service teachers were distributed to different themes according to the gender variable.

Keywords: Early literacy, preschool, pre-service teacher, qualitative research

1.Giriş

Okul öncesi dönem çocukların bilişsel, sosyal, duygusal, dil ve motorsal bakımdan gelişimlerinin hızlı; öğrenme potansiyellerinin yüksek olduğu kritik yıllardır. Bu yıllarda çocukların yaşayacağı her türden deneyimin, yaşamlarının bir sonraki basamağına daha güçlü bir şekilde adım atmalarına yardımcı olacak bir niteliğe sahip olduğu söylenebilir. Yaşamın temellerinin atıldığı yıllar olarak da ifade edilen okul öncesi dönemde çocukların çok yönlü olarak gelişimlerinin sağlanabilmesi ve yaşamlarının şekillenebilmesinde okul öncesi eğitim hayati bir önem taşımaktadır (Oktay, 2000; Köksal Akyol, 2015; Gültekin Akduman, 2012). Aral, Kandır ve Yaşar (2002) okul öncesi eğitimi, çocuğun doğduğu günden itibaren ilkökula başladığı güne kadar geçen süreç içerisinde verilen eğitim olarak tanımlamaktadır. Bu eğitim, aile ortamında ve kurumsal ortamlarda verilmekle birlikte çocuğun motorsal, sosyal, duygusal, zihinsel, bedensel ve dil gelişimini destekleyerek büyük ölçüde tamamlanmasını ve kişiliğinin şekillenmesini amaçlamaktadır. MEB (2013) Okul Öncesi Eğitimi Programı'na göre ise okul öncesi eğitiminin "Çocukların beden, zihin ve duyu gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak; onları ilkökula hazırlamak; şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak ve çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak" olmak üzere dört temel amacı bulunmaktadır.

Çocukların erken yaşlardan başlayarak Okul Öncesi Eğitimi Programı'nın da temel amaçlarından biri olan ilkökula hazırlıklarının tamamlanabilmesi ve okuma-yazma süreçlerinin öncülleri arasında yer alarak dil gelişimlerinin desteklenmesindeki temel yapı taşlardan biri erken okuryazarlık becerileridir (Gupta, 2009; Altun, 2021; National Early Literacy Panel [NELP], 2008; MEB, 2013). Okuma ve yazma gibi çok yönlü ve karmaşık (Scarborough, 2001; Karaman, 2003) temel dil becerilerinin edinimi sürecinde ön bilgi, beceri, davranış ve tutum görevi üstlenen erken okuryazarlık becerileri, okuryazarlık sürecinin tamamına doğrudan ya da dolaylı bir şekilde katkı sağlamaktadır. Bu beceriler, okuryazarlığın birbiriyle bağlantılı fakat aynı zamanda birbirinden farklı niteliklere de sahip ve hazırbulunuşluk gerektiren her aşamasında etkisini göstermektedir (Doyle, 2009). Whitehurst ve Lonigan'a (2001) göre ilerleyen yıllardaki okuryazarlık becerileri için erken yaşlarda çocuklara birtakım öncül beceriler kazandırma süreci olarak ifade edilen erken okuryazarlık kapsamında alıcı ve ifade edici dil becerileri, dinlediğini anlama, fonolojik farkındalık, kelime bilgisi, görsel algı, dikkat, harf ve alfabe bilgisi, yazma

gelişimi, hızlı otomatik isimlendirme (rapid automatic naming) ve yazı farkındalığı becerileri yer almaktadır (NELP, 2008; Hsieh, Hemmeter, McCollum, Ostroy, 2009; Neuman ve Dickinson, 2002; Ghoting ve Martin-Diaz, 2006; Wang, Yin ve McBride, 2015; Norton ve Wolf, 2012; Aarnoutse, Leeuwe ve Verhoeven, 2005). Eş zamanlı olarak birbirini destekleyen ve ilişkili olan okuma-yazma becerileri; birbirini çeviren dişli iki çarka benzetilecek olursa bu dişli sisteminin tamamı okuma-yazma öğretimi sürecine; dişlilerin her bir dişi ise erken okuryazarlık becerileri kapsamında yer alan alt becerilerin her birine benzetilebilir. Bu örnek doğrultusunda dişli çarkların herhangi bir dişinde -yani erken okuryazarlık becerilerinden biri ya da birkaçı- meydana gelebilecek sorunun, dişli çark sistemini -ilk okuma yazma öğretimi sürecini- bozacağı, dolayısıyla çocukların okuma ve yazma becerilerinde muhtemel sorunlara yol açabileceği düşünülmektedir.

Okul öncesi öğretmenleri; okul öncesi eğitimin uygulanmasında ve bu eğitim özelinde gerçekleştirilen, daha sonraki eğitim kademelerinde çocukların akademik başarıları üzerinde önemli bir etkiye sahip olan erken okuryazarlık eğitiminin temel bileşenleri arasında yer almaktadır (Nation, Cocksey, Taylor ve Bishop, 2010; Lonigan, Burgess ve Anthony, 2000; Polat, 2010; MEB, 2013). Okul öncesi öğretmenin sahip olduğu nitelikler, öğretmenin erken okuryazarlık becerilerine yönelik tutumu ve bu kavrama yönelik zihninde oluşturduğu algı/ lar; öğretmenin sınıf ortamında gerçekleştirdiği erken okuryazarlık becerileri eğitiminin niteliği ile birlikte bu becerilerin çocuktaki gelişiminde rol oynayan belirleyici faktörler arasında yer almaktadır. Okul öncesi öğretmenleri, erken okuryazarlık becerileri ile öğretmen gözüyle ilk defa lisans yıllarında; öğretmen adayı oldukları süreçte Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programı'nın VII. yarıyılında zorunlu ders olarak okutulan "Okula Uyum ve Erken Okuryazarlık Eğitimi" alan dersi ile karşılaşmaktadır (YÖK, 2018). Okul öncesi öğretmen adayları bu ders ile ilkökula hazırlık ve hazırbulunuşluğu, bu süreci etkileyen faktörleri ve sürecin alt boyutlarını, okuma-yazma ve erken okuryazarlığın gelişimini öğrenerek okuma-yazma becerilerinin alt alanlarını tanımaktadır. Ayrıca okul öncesi öğretmen adayları erken okuryazarlık becerileri etkinliklerini planlama, hazırlama, uygulama ve değerlendirme faaliyetlerini de formal ortamda ilk defa bu ders çerçevesinde deneyimlemekte ve erken okuryazarlık kavramına yönelik zihinlerinde ilk algılarını oluşturmaktadırlar. Shaw ve Mahlios (2008)'a göre de öğretmen adayları, öğretmenlik yaptıkları zaman diliminde gerçekleştirecekleri eğitim faaliyetlerine yönelik öğrenim gördükleri süreçte ilgili kavram ve faaliyetlere ilişkin çeşitli algılar oluşturabilmektedirler. Okul öncesi öğretmen adaylarının lisans yıllarında erken okuryazarlığa yönelik oluşturdukları algının, gelecekte öğretmenlik yaptıkları süreçte öğrenme ortam ve merkezlerinde gerçekleştirecekleri erken okuryazarlık eğitimi uygulamalarına yönelik davranış, tutum, ilgi ve isteklerinin ilk basamağını oluşturacağı ifade edilebilir. Bu bakımdan önemli bir işleve sahip olan okul öncesi öğretmeni adaylarının algılarının belirlenmesinin yollarından biri de adayların ilgili kavrama yönelik ürettikleri metaforlarının incelenmesidir. Çünkü metaforlar, ard arda meydana gelen bir dizi zihinsel süreç sonucunda bireylerin herhangi bir konu hakkındaki fikir ve inançlarını kavramsallaştırarak derinlemesine incelenmesini sağlamaktadır. Buradan yola çıkılarak metaforların fikirleri inceleyen mikroskoplar gibi çalıştığı söylenebilir. Ayrıca metaforların bireylerin kendi dünyalarını ve dış dünyayı anlayarak yapılandırılmalarını sağlayan zihinsel haritalama ve modelleme yöntemi olduğu söylenebilir (Riejos, 2001). Dünder ve Karaca'ya (2013) göre öğretmen adayları ile gerçekleştirilen metafor çalışmaları, öğretmen adaylarının inançlarını ve bunların ne anlama geldiğini açıklamakta; soyut kavram ve ifadeleri başka olay/durum/nesneye benzeterek somutlaştırmaya ve aktarmaya yarayan önemli bir rol üstlenmektedir.

Ulusal ve uluslararası alanyazında gerçekleştirilen metafor çalışmaları incelendiğinde *eğitim, öğretmen, öğrenci, okul öncesi öğretmeni, okuryazarlık, okul öncesi eğitim, okuma ve yazma* kavramlarına yönelik çeşitli çalışmaların gerçekleştirildiği görülmektedir (Shaw ve Mahlios, 2008; De Guerrero ve

Villamil, 2002; Ertürk Kara, 2014; Köksal, Erginer ve Baloğlu, 2016; Nartgün ve Özen, 2015; Koç, 2014). Bunun yanı sıra okul öncesi öğretmen adaylarının da *çocuk, oyun, matematik, müzik, öğretmen, okul öncesi öğretmenliği lisans programı, bilim ve bilim insanı* kavramlarına yönelik metaforik algılarını ortaya koyan (Şenel ve Aslan, 2014; Akgün, 2016; Emel, 2018; Acay Sözbir ve Çamlıbel Çakmak, 2016; Uysal, Özen Altınkaynak, Taşkın, Akman ve Dinçer, 2016; Yenigün, Doğru, Karakaya, Akıncı Coşgun, 2019; Ozevin ve Kaya, 2020) ve erken okuryazarlık ile ilgili görüşlerini inceleyen (Altun ve Tantekin Erden, 2016; Ergül, Karaman, Akoğlu, Tufan, Sarıca ve Bahap Kudret, 2014) çalışmalar bulunmakla beraber ilgili ulusal alanyazında erken okuryazarlık becerilerini okul öncesi öğretmen adaylarının metaforik algılarıyla inceleyen, bu algıları cinsiyet değişkeni bağlamında değerlendiren bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çerçevede okul öncesi öğretmen adaylarının erken okuryazarlık becerilerine yönelik algılarının belirlenmesinin, erken okuryazarlık kavramına karşı tutumlarını etkileyebileceği; gelecekte okul öncesi eğitim kurumlarındaki öğrenme ortamlarında çocuklara bu becerileri kazandırdıkları süreçteki hazırlık, işleniş ve değerlendirme aşamalarına yansımalarının olabileceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda araştırmada okul öncesi öğretmeni adaylarının erken okuryazarlık kavramına yönelik metaforik algılarının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Belirtilen amaç çerçevesinde araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. “Okul öncesi öğretmen adaylarının erken okuryazarlık becerilerine yönelik metaforları nelerdir?”
2. “Okul öncesi öğretmen adaylarının erken okuryazarlık becerilerine yönelik metaforları cinsiyete göre değişmekte midir?”

2.Yöntem

Çalışmanın bu bölümünde araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve veri analizine yer verilmiştir.

2.1.Araştırmanın modeli

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseni ile tasarlanmıştır. Olgubilim deseni farkında olduğumuz fakat üzerinde ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgu/fenomen ve kavramlara odaklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Creswell (2020)’e göre fenomenolojinin temel amacı bir fenomenle ilgili bireysel deneyimleri evrensel nitelikteki bir açıklamaya indirgemek ve bireylerin bir kavram veya olgu/fenomen ile ilgili deneyimlerinin ortak anlamını keşfetmektir. Bu olgular yaşadığımız dünyadaki algılar, olaylar, deneyimler olmak üzere çeşitli şekillerde karşımıza çıkabilmektedir. Olgular ile gündelik yaşamda çeşitli durumlarda karşılaşmak, o olgunun tam anlamıyla kavrandığı anlamını taşımamaktadır. Nitel araştırmaların temel bakış açılarından biri olan fenomenoloji de temelde bu olgular aracılığıyla oluşan anlayışların anlamlarını derinlemesine açıklamayı ve özünü betimlemeyi amaçlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016; Creswell, 2020; Patton, 2018). Bu araştırmada ele alınan olgu ise, okul öncesi öğretmeni adaylarının erken okuryazarlık kavramını nasıl algıladıkları olgusudur.

2.2.Çalışma grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu olasılıksız örnekleme yöntemleri kapsamındaki amaçsal örnekleme türlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme, araştırmacı/ lar tarafından hazırlanan bir ya da birden çok ölçüte uygun olan durumların çalışılması

ifade etmektedir (Marshall ve Rossman, 2014). Ölçüt örneklemelerde araştırmanın konusuna bağlı olarak herhangi bir durum ölçüt olarak belirlenebilmektedir (Grix, 2010). Bu araştırmanın çalışma grubu belirlenirken “Okul öncesi öğretmen adaylarının Okula Uyum ve Erken Okuryazarlık Eğitimi lisans dersini almış olmaları” durumu ölçüt olarak belirlenmiştir. Çalışma kapsamında katılımcıların bu şekilde bir ölçüt belirlenerek seçilmesinin temel sebebi; katılımcıların çalışma konusu olan erken okuryazarlık kavramına yönelik algılarını ortaya koyabilmelerinin öncelikle bu kavram ile karşılaşmış ve bu kavramın içeriği hakkında temel ön bilgilere sahip olmalarını gerektiriyor olması durumudur. Çalışma, 2021-2022 eğitim-öğretim yılı güz yarıyılında sonuna Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği lisans programı 4. sınıf düzeyinde öğrenim görmekte olan toplam 52 okul öncesi öğretmen adayını ile gerçekleştirilmiştir. Okula Uyum ve Erken Okuryazarlık Eğitimi dersi, okul öncesi öğretmenliği lisans programlarında 4. sınıfın güz döneminde (7. yarıyıl) okutulmakta olduğundan; çalışmaya bu dersi henüz almamış olan 1, 2 ve 3. sınıf düzeylerinde öğrenimine devam etmekte olan okul öncesi öğretmen adayları dahil edilmemiştir. Çalışma grubunda yer alan katılımcılar, etik ilkeler göz önünde bulundurularak K1, K2, K3..., K52 olarak kodlanmıştır. Bulgular bölümünde yapılan doğrudan alıntılarda bu kodlamalar kullanılmıştır. Tablo 1’de çalışma grubunda yer alan okul öncesi öğretmen adaylarının demografik bilgilerine yer verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma grubunda yer alan okul öncesi öğretmen adaylarının demografik bilgilerine ilişkin frekans değerleri

Değişken	Frekans	Yüzde (%)	
CİNSİYET	Kadın	41	79,00
	Erkek	11	21,00
	Toplam	52	100

Araştırma kapsamında çalışma grubunda bulunan okul öğretmen adaylarına ait demografik bilgilerin yer aldığı Tablo 1 incelendiğinde katılımcı öğretmen adaylarının %79,00’unun kadın (n=41), %21,00’inin (n=11) ise erkek olduğu görülmektedir. Katılımcıların sayısına ilişkin yüzdeler incelendiğinde; kadın öğrencilerin sayısının erkek öğrencilerin sayısından fazla olduğu görülmektedir. 2019, 2020 ve 2021 yıllarında Sakarya Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programı’na yerleşen öğrencilerin cinsiyete göre dağılımları incelendiğinde (2019: Kadın %85,5, Erkek: %14,5; 2020: Kadın %83,9, Erkek: %16,1; 2021: Kadın %82,3, Erkek %17,7) elde edilen bu dağılımın beklenen bir durum olduğu söylenebilir (YÖK Lisans Atlası, 2019; 2020; 2021).

2.3. Veri toplama aracı

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından oluşturulan bir form kullanılmıştır. “Okul Öncesi Öğretmeni Adaylarının Erken Okuryazarlık Kavramına Yönelik Algularına İlişkin Metaforları Formu” olarak adlandırılan bu formun ilk bölümünde katılımcıların cinsiyet ve sınıf düzeylerine yönelik demografik bilgiler; ikinci bölümünde ise okul öncesi öğretmen adaylarının erken okuryazarlık kavramına yönelik algılarını belirleyebilmek amacıyla oluşturulan “Erken okuryazarlık’ya gibidir; Çünkü ” ifadeleri yer almaktadır.

2.4. Verilerin toplanması

Araştırmanın veri toplama sürecine başlamadan önce araştırmanın amacını, gönüllü katılım onayını ve demografik bilgileri içeren yazılı bir form oluşturulmuştur. Bu form, okul öncesi öğretmenliği lisans programına devam etmekte olan ve 7. yarıyılında bulunan tüm öğretmen adaylarına yüz yüze ortamda ulaştırılmıştır. Formların doldurulmasının ardından araştırmacı tarafından çalışmaya gönüllü olarak katılım onayı veren okul öncesi öğretmen adayları belirlenmiş ve çalışma grubuna dahil edilmiştir. Veri toplama sürecinde çalışma grubunda yer alan okul öncesi adayları ile araştırma öncesinde yüz yüze görüşülmüş ve çalışmanın amacı araştırmacı tarafından tekrar açıklanmıştır. Bu görüşmenin ardından öğretmen adaylarına “Okul Öncesi Öğretmeni Adaylarının Erken Okuryazarlık Kavramına Yönelik Metaforları Formu” yüz yüze ortamda yazılı bir biçimde dağıtılmıştır. Okul öncesi öğretmeni adaylarının formda ifade ettikleri metaforlar ve bu metaforların nedenlerine ilişkin açıklamalar Word programı aracılığıyla tablolastırılarak bir araya getirilmiştir. Elde edilen yazılı bir doküman üzerinde verilerin analiz işlemleri gerçekleştirilmiştir.

2.5. Verilerin analizi

Araştırmanın veri toplama süreci sonunda elde edilen verilerin analizi içerik analizi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. İçerik analizindeki temel amaç, veri toplama sürecinde elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu doğrultuda içerik analizinde birbirine benzeyen veriler belirli kavramlar, kategoriler ve temalar çerçevesinde bir araya getirilmekte ve okuyucunun anlayacağı bir şekilde düzenlenerek yorumlanmaktadır. (Yıldırım ve Şimşek, 2016; Neuman, 2012). Okul öncesi öğretmeni adaylarının *erken okuryazarlık* kavramına yönelik oluşturmuş oldukları metaforlar, metaforların nedenleri doğrultusunda ve bu nedenlerde kastedilmek istenilen derinlemesine anlama ulaşılarak incelenmiştir. Gerçekleştirilen bu incelemenin ardından kodlama işlemi gerçekleştirilmiştir. Nedenleriyle birlikte incelenen metaforlara ilişkin oluşturulan kodlar, “Akademik Başarı ve Okuryazarlığın Omurgası: Hazırlayıp-Destekleyen Bir Rehber”, “3Z: Zaman, Zorluk ve Zahmet” ve “İçeriksel Zenginlik” temaları olmak üzere 3 ana tema altında toplanmıştır. Erken okuryazarlık kavramına farklı bakış açılarıyla yaklaşan öğretmen adaylarının nedenleriyle birlikte oluşturmuş oldukları metaforlar, bu temaların oluşmasını sağlamıştır. Öğretmen adaylarının ifadeleri bulgular bölümünde doğrudan alıntılarla betimsel bir biçimde sunulmuştur. Böylece araştırmada ayrıntılı bir betimleme gerçekleştirilerek araştırmanın güvenilirliğinin artırılması amaçlanmıştır. Guba ve Lincoln (1982)’a göre doğrudan alıntılarla içerik hakkında yeterli bilginin verilmesi; okuyucuya verinin yorum katmadan ve doğasına mümkün olduğunca sadık kalınarak aktarılmasını sağlamaktadır. Bununla birlikte çalışmanın güvenilirliğini artırmak amacıyla okul öncesi öğretmeni adaylarının oluşturdukları metaforlar, metaforların nedenleri göz önünde bulundurularak araştırmacı ve bir okul öncesi eğitimi alan uzmanı tarafından temaların altına birbirlerinden bağımsız bir şekilde analiz edilerek yerleştirilmiştir. Gerçekleştirilen iki analiz sonucunda Miles ve Huberman (1994) tarafından oluşturulan “Güvenirlilik=Görüş Birliği/(Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)” formülü uygulanmıştır. Araştırmacılar arasındaki uyumun %88,4 olduğu görülmüştür. Miles ve Huberman’a (1994) göre güvenilirlik düzeyinin %70 ve üzeri olması gerekmektedir. Çalışmadan elde edilen güvenilirlik değeri olan %88,4 kritik değer olan %70 ile karşılaştırıldığında; bu araştırmadan elde edilen sonuçların güvenilir olduğu kabul edilmiştir. Görüş ayrılıklarının olduğu metaforlar, araştırmacı ve okul öncesi eğitimi alan uzmanı ile gerçekleştirilen görüşmeler aracılığıyla değerlendirilerek araştırmacı ve alan uzmanının da fikir birliğine vardığı tema kapsamına alınmıştır.

3. Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde okul öncesi öğretmeni adaylarının erken okuryazarlık kavramına yönelik metaforik algıları tablolastırılarak sunulmuştur.

Tablo 2. Okul öncesi öğretmeni adaylarının erken okuryazarlık kavramına yönelik metaforları

Tema	Metaforlar	Frekans (f)	Yüzde (%)
"Akademik Başarı ve Okuryazarlığın Omurgası: Hazırlayıp-Destekleyen Bir Rehber"	"Ocak", "Kahvaltı", "Ağacı Dikmeden Toprağı Düzenlemek", "Bebeğin Anne Karnındaki Hali", "İskelet Sistemi", "Yemek Öncesi Sebzeleri Doğramak", "Temeli Yeni Atılmış Bina", "Vitamin ve Takviyeler", "Mutfakta Yemek Pişerken Kokusunu Almaya", "Hayata Atılan İlk Adım", "Yenidoğan Bir Bebek", "Futbol Maçından Önceki İdman", "Erken Konulmuş Bir Teşhis", "Antrenman Yapmak", "Merdiven", "Kullanma Kılavuzu", "Düğme İlikleme", "Bir Rehber", "Düğme İlikleme", "Elinde Fener Tutan Öğretmen", "Antrenman", "Çocuğunu Destekleyen Anne", "Deniz Tarafından Alınan Kumlar", "Bal Yapılmaya Hazırlanan Bir Kovan", "Yemek Yerken Kaşığı Düzgün Tutmak", "Işıklı Bir Yol", "Bir Binanın Sağlam Kolonları", "Fidan", "Güneş", "Bir Çiçeğin Vaktinde Açması", "Düz Duvara Tırmanmak", "Emeklemeden Yürümek", "Gözleri Bileyen Bileme Taşı", "Dünya", "Bilgisayar", "İlkokula Hazırlık", "Hayat", "Ayna"	38	73,00
"3Z: Zaman, Zorluk ve Zahmet"	"Yeni Bir Oyun Öğrenmek", "Uzun Bir Koşu", "Bisiklet Sürmek", "Off Road Yapan Bir Araç", "Karın Yağması", "Yokuş", "Boş Levha", "Kış Mevsimindeki Büyük Fırtına", "Bir Çocuğun Yürüdüğü İlk Zaman", "Dalgalı Bir Denizde Gemi Kullanmak"	10	19,00
"İçeriksel Zenginlik"	"Çocukluğumuzdaki Oyunlar", "Hiç Bilmediğin Bir Ülkede Dolaşmak", "Çiçek", "Engin Bir Deniz"	4	8,00
TOPLAM		52	100

Tablo 2'de okul öncesi öğretmeni adaylarının erken okuryazarlık kavramına yönelik oluşturmuş oldukları metaforlar ve bu metaforların bir araya geldikleri temalara yer verilmiştir. Okul öncesi öğretmeni adaylarının erken okuryazarlık kavramına yönelik oluşturdukları metaforlar, doğrudan alıntılarda örnekleri yer alan metaforların nedenleri çerçevesinde incelenmiş ve "Akademik Başarı ve Okuryazarlığın Omurgası: Hazırlayıp-Destekleyen Bir Rehber", "3Z: Zaman, Zorluk ve Zahmet" ve "İçeriksel Zenginlik" olmak üzere 3 ana tema altında toplanmıştır. Tablo 2'de bu temalara ilişkin frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde en yüksek frekans değerinin "Akademik Başarı ve Okuryazarlığın Omurgası: Hazırlayıp-Destekleyen Bir Rehber" (f=38; %73,00) temasına ait olduğu görülmektedir. Elde edilen bu bulgu, gelecekte okul öncesi öğretmenliği yaptıkları süreçte çocukları ilkökula hazırlayacak olan okul öncesi öğretmeni adaylarının erken okuryazarlığı "akademik başarı ve okuryazarlık becerilerinin temeli" ve "bireyleri hem akademik olarak hem de okuryazarlığa

hazırlayan, bu süreçleri destekleyen bir rehber” olarak algıladıklarını gösterir niteliktedir. Araştırmanın çalışma grubunda yer alan diğer okul öncesi öğretmeni adaylarının ise %19,00’ü ($f=10$) erken okuryazarlığı “*3Z: Zaman, Zorluk ve Zahmet*” olarak; %8,00’i ($f=4$) ise “*İçeriksel Zenginlik*” olarak algılamaktadır.

Elde edilen sonuçlar, gelecek yıllar içerisinde okul öncesi eğitim kapsamında çocuklara erken okuryazarlık becerilerini kazandırma sürecini deneyimleyerek gerçekleştirecek olan okul öncesi öğretmeni adaylarının erken okuryazarlığa yönelik algılarının birbirinden *farklılık* gösterdiğini ortaya koyar niteliktedir. Öğretmen adaylarının erken okuryazarlığa yönelik algılarının birbirinden farklılık göstermesinden yola çıkarak; erken okuryazarlık becerilerini çocuklara kazandıracakları sürecin de bu farklılık doğrultusunda şekillenebileceği ve gelecekte hem bu sürecin hazırlık hem işleniş ve yönetim hem de değerlendirme uygulamaları bakımından adayların algıları çerçevesinde birbirlerinden farklılaşacağı düşünülmektedir.

Okul öncesi öğretmeni adaylarının erken okuryazarlık kavramına yönelik oluşturdukları metaforlara ilişkin alıntı örneklerine aşağıda yer verilmiştir.

“Akademik başarı ve okuryazarlığın omurgası: hazırlayıp-destekleyen bir rehber” teması:

“Ocak” Metaforu: “*Çocuğu bir sonraki eğitim basamağına ısıdırır.*” (K1)

“Ağacı Dikmeden Toprağı Düzenlemek” Metaforu: “*Toprak ne kadar temiz ve verimli olursa o ağaç o kadar güzel gelişir ve meyve verir.*” (K3)

“Kahvaltı” Metaforu: “*Kahvaltı yapmadan güne başladığımızda kendimizi dinç hissetmez ve güne devam etmekte zorlanabiliriz. Erken okuryazarlık kavramı da eğitim için böyledir.*” (K4)

“Yemek Öncesi Sebzeleri Doğramak” Metaforu: “*Erken okuryazarlık okumadan önceki aşamadır. Yemekten önce sebzelerin doğranması da buna benzer.*” (K5)

“İskelet Sistemi” Metaforu: “*İskelet sistemi insan anatomisinin temel yapısıdır. İskelet sistemi ne kadar sağlam olursa insan vücudu da o kadar sağlam olur.*” (K7)

“Erken Konulmuş Bir Teşhis” Metaforu: “*Erken okuryazarlık da erken konulmuş bir teşhis gibi önem taşır.*” (K9)

“Antrenman” Metaforu: “*Spor dallarında antrenmansız başarılı olmak imkansız yakındır. Antrenmansız başarı, şans işidir. Erken okuryazarlık da eğitim hayatının antrenmanıdır.*” (K10)

“Mutfakta Yemek Pişerken Kokusunu Almak” Metaforu: “*Çocuklar ilkokula başlamadan önce erken okuryazarlık becerisi edinir. Ama amaç okuma-yazma öğrenmek değildir. Yemeği yemez ama kokusunu almaya başlar.*” (K11)

“Futbol Maçından Önceki İdman” Metaforu: “*Çocuk harfleri, yazıyı, alfabeyi tanır. Kendine güveni artar. Çünkü hazırlıklıdır, kaygısı az olur. Yanlış yapma payı az olur.*” (K14)

“Antrenman” Metaforu: “*Bir sonraki eğitim basamaklarına çocukları hazır olur hale getirir.*” (K16)

“Temeli Yeni Atılmış Bina” Metaforu: *“Erken okuryazarlık eğitimi ve okul öncesi eğitim, bir eğitimin başlangıç seviyesidir. Sağlam bir eğitim, okul öncesi ve erken okuryazarlık sayesinde sağlanır.”* (K17)

“Vitamin ve Takviyeler” Metaforu: *“Zorlu bir sürece girerken hazır olmamızı sağlar.”* (K18)

“Deniz Tarafından Alınan Kumlar” Metaforu: *“Çocuklara öğretmemiz gereken harfler ve metotlar çoktur ancak biz çocuklara sadece uygun olabilecekleri anlatırız.”* (K19)

“Yemek Yerken Kaşığı Düzgün Tutmak” Metaforu: *“İlk başta nasıl tutarsak ileride yemeği dökmeden daha rahat yemeyi öğreniriz.”* (K22)

“Bir Binanın Sağlam Kolonları” Metaforu: *“İlerideki yaşamımızda bu aşamada öğrendiklerimizin üzerine temeller atarız. Ne kadar sağlam başlarsak o kadar yıkılmaz olur.”* (K24)

“Çocuğunu Destekleyen Anne” Metaforu: *“Çocuğun kendini güvenli ve destekli hissetmesini sağlar. Çocuğun okula ve yeni öğrenmelere karşı özgüvenini sağlar.”* (K25)

“Merdiven” Metaforu: *“En temel davranıştır ve o basamağı çıkmadan yukarıya çıkamayız.”* (K26)

“Bebeğin Anne Karnındaki Hali” Metaforu: *“Bebeğin doğup dünyaya alışması gibi çocuk da okuma-yazmaya alışır.”* (K27)

“Düğme İlikleme” Metaforu: *“Baştan yanlış iliklendiğinde yanlış olarak devam eder. Okul öncesi dönemde doğru bir eğitim verilirse devamı da rahat olur.”* (K28)

“Hayata Atılan İlk Adım” Metaforu: *“Erken okuryazarlık bireyin aldığı yolda ona yardım eden, yol gösteren bir kazanımdır.”* (K29)

“Işıklı Bir Yol” Metaforu: *“Bu yoldan geçen her birey, hem bilişsel hem duygusal hem akademik başarıya diğer yollardan geçene göre daha şanslı ve başarılıdır. Bu yol onun ortaöğretime kadar hayatına ışık tutacaktır.”* (K30)

“Kullanma Kılavuzu” Metaforu: *“Bir ürünün ortaya çıkması ve büyük parçanın oluşması için önce kılavuzu okumak ve nasıl ne şekilde yapılacağını temelini atıp, öğrenip büyük parçaya geçmek gerekir.”* (K31)

“Bir Rehber” Metaforu: *“Çocuklar okuma-yazma öğrenmeden önce bu süreçte ona rehber olur ve okuma-yazma sürecini kolaylaştırır.”* (K32)

“Bilgisayar” Metaforu: *“Çocukların ihtiyaç duyduğu bilgiler ve gelecekte karşılaşacağı durumlarla ilgili bilgi verir. Çocuğun hazırbulunuşluk düzeyini artırır.”* (K33)

“Fidan” Metaforu: *“Fidanı ne kadar erken ve sürekli sularsak o kadar hızlı ve sağlıklı bir ağaç olur. Çocuk da böyledir. Ne kadar erken okuryazarlık eğitimine başlanırsa ileride o kadar bilgili olur.”* (K34)

“Güneş” Metaforu: *“Erken okuryazarlık hayata bir sıfır önde başlamayı sağlar. Birçok kişiden farklı olup güçlenmeyi sağlar. Hayata ışık tutar.”* (K35)

“Düğme İliklemek” Metaforu: “*Düğmeyi doğru iliklersek çocuk geleceğe daha sağlam temel atar, doğru bir şekilde eğitim hayatını devam ettirir.*” (K36)

“Elinde Fener Tutan Öğretmen” Metaforu: “*Öğretmenler öğrencilerin ilkokula hazırlık sürecini aydınlatır. Onlara yol göstermek için etkinlikler yapar ve okula uyumunu kolaylaştırır. Böylece çocuk ilkokula gittiğinde zorlanmadan süreci yürütür.*” (K37)

“Düz Duvara Tırmanmak” Metaforu: “*Bir işi ne kadar erken yaparsak o denli tecrübeli oluruz ve devamında zorluklar ile karşılaşsak bile kolaylıkla üstesinden gelebiliriz.*” (K38)

“3Z: Zaman, zorluk ve zahmet” teması:

“Dalgalı Bir Denizde Gemi Kullanmak” Metaforu: “*Bu süreç, çocuk açısından zorlu ve emek gerektiren bir şeydir. Süreç sonunda fırtına dinince çocuk da rahatlayacaktır.*” (K40)

“Bir Çocuğun İlk Yürüdüğü Zaman” Metaforu: “*Çocuklar erken okuryazarlık sürecinde adım adım ilerler, yavaş yavaş öğrenirler.*” (K42)

“Kış Mevsimindeki Büyük Fırtına” Metaforu: “*Büyük kar fırtınaları ve yoğun kar yağışlarının ardından güneş tüm güzelliğiyle etrafı ısıttığında nasıl bütün güzellikler ortaya çıkıyorsa erken okuryazarlık da zor süreçlerin ardından çocuğa büyük katkılar sağlayan ve ileriki yaşamlarında iyilikler sağlayan bir durumdur.*” (K43)

“Yeni Bir Oyun Öğrenme” Metaforu: “*Oyunu da yeni öğrendiğimizde biraz afallarız. Sonrasında alışınca hiç kimseden yardım almadan kendimiz oynarız.*” (K44)

“Boş Levha” Metaforu: “*Sıfır beceriye sahip birey, zamanla öğrendikleri ve algıladıklarını birikim yoluyla sergileme yoluna gider.*” (K45)

“Yokuş” Metaforu: “*Yokuştan inmek de çıkmak da bize ve öğrendiğimiz şeylere bağlıdır. İyi öğrenenler çıkarken öğrenmeyenler yokuşu inerler.*” (K46)

“Karın Yağması” Metaforu: “*Zamanı gelmeden oluşmayacak bir durumdur. Zamanı gelince de kimse onu tutamaz. Hem avantajları vardır hem de dezavantajları. Kar da öyledir.*” (K47)

“Off Road Yapan Bir Araç” Metaforu: “*O kadar zor ve bilmediği engelli bir yola girmiştir ki bunu başardığında insan nasıl başardığına şaşırıp kalır.*” (K48)

“İçeriksel zenginlik” teması:

“Çocukluğumuzdaki Oyunlar” Metaforu: “*Oyunlarda çocuklar tüm gelişimlerine yönelik olan becerileri kazanırlar. Erken okuryazarlıkta da tek bir çalışmadan ya da beceriden bahsetmek mümkün değildir. Çoğu etkinlik çeşidini de içerisinde barındırabilmektedir.*” (K49)

“Hiç Bilmediğin Bir Ülkede Dolaşmak” Metaforu: “*Dolaştıkça yeni sokaklar, dünyalar, diller, renkler, sesler görmeye başlarsın. Gezdikçe gördüğün, öğrendiğin şeyler artar. Bakış açın genişler. Bir süre sonra oralar aşına olmaya başlarsın.*” (K50)

“Çiçek” Metaforu: “*Biz ne kadar su verirsek tomurcuk daha çok büyüüp çiçek açar.*” (K51)

“Engin Bir Deniz” Metaforu: “Erken okuryazarlık kavramı başı sonu bitmeyen engin bir denizdir. İçinde her türlü bilgiyi barındırır.” (K52)

Tablo 3. Okul öncesi öğretmen adaylarının erken okuryazarlık kavramına yönelik metaforlarının oluşturduğu temaların cinsiyet değişkenine göre dağılımı

Tema	Kadın (f)	Yüzde (%)	Erkek (f)	Yüzde (%)	Toplam (f)	Toplam Sayı İçinde (%)
Akademik Başarı ve Okuryazarlığın Omurgası: Hazırlayıp-Destekleyen Bir Rehber	31	76,00*	7	64,00	38	73,00
3Z: Zaman, Zorluk ve Zahmet	6	15,00*	4	36,00	10	19,00
İçeriksel Zenginlik	4	10,00*	0	0	4	8,00

*Kadın öğretmen adaylarının temalardaki yüzde değerleri en yakın değere yuvarlandığı için 100 tam sayısını vermemektedir.

Tablo 3'te okul öncesi öğretmen adaylarının erken okuryazarlık kavramına yönelik metaforlarının oluşturduğu temaların cinsiyet değişkenine göre dağılımına yer verilmiştir. Tablo 3 incelendiğinde farklı cinsiyetteki okul öncesi öğretmen adaylarının erken okuryazarlık kavramına yönelik oluşturdukları metaforların farklı temalar altında dağılım gösterdiği görülmektedir. Bununla birlikte kadın ve erkek öğretmen adaylarının oluşturdukları metaforlar en çok “*Akademik Başarı ve Okuryazarlığın Omurgası: Hazırlayıp-Destekleyen Bir Rehber*” teması altında toplanmıştır (Kadın (f): 31; %76,00; Erkek (f): 7; %64,00). Elde edilen bu bulgu, hem kadın hem de erkek öğretmen adaylarının, erken okuryazarlığı akademik başarı ve okuryazarlık becerileri için temel olarak gördüklerini, aynı zamanda bireyleri akademik süreçlere hazırlayan, onları hazırlarken destekleyen ve rehber görevi üstlenen bir nitelikte algıladıklarını ortaya koymaktadır. Kadın öğretmen adaylarından altı (f=6; %15,00), erkek öğretmen adaylarından ise dördünün (f=4; %36,00) oluşturdukları metaforların “*3Z: Zaman, Zorluk ve Zahmet*” teması kapsamında yer aldığı görülmektedir. “*İçeriksel Zenginlik*” teması kapsamında ise kadın öğretmen adaylarından dördünün (f=4; %10,00) oluşturduğu metaforlar yer alırken; erkek öğretmen adaylarının bu tema altında oluşturduğu metaforlar bulunmamaktadır (f=0; %0,00).

4.Sonuç, tartışma ve öneriler

Bu bölümde okul öncesi öğretmeni adaylarının erken okuryazarlık kavramına yönelik metaforik algılarının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmadan elde edilen bulgular, alanyazındaki ilgili araştırmalar çerçevesinde tartışılarak sonuçlara ulaşılmış ve bu sonuçlara yönelik öneriler sunulmuştur.

Araştırma sonucunda okul öncesi öğretmen adaylarının erken okuryazarlık kavramına yönelik algılarının “*Akademik Başarı ve Okuryazarlığın Omurgası: Hazırlayıp-Destekleyen Bir Rehber*”, “*3Z: Zaman, Zorluk ve Zahmet*” ve “*İçeriksel Zenginlik*” temaları altında toplandığı görülmüştür. Okul öncesi öğretmen adaylarının erken okuryazarlık kavramına yönelik ürettikleri metaforlar sonucunda elde edilen bu temaların, kavramın literatürde var olan tanımlamalarını da içerisinde bulundurmasının yanı sıra erken okuryazarlığın farklı boyutlarını da vurgulayan bir niteliğe sahip olduğu söylenebilir. Bu

doğrultuda elde edilen temalardan yola çıkarak erken okuryazarlık kavramı öğretmen adaylarının algılarıyla; “Okul öncesinde okuryazarlık başta olmak üzere bireyleri bir rehber gibi akademik olarak gelecek yıllara hazırlayan; bir anda değil zaman içerisinde gelişen ve çeşitli zorluklar barındıran aynı zamanda kapsadığı beceriler bakımından içeriksel bir zenginliğe sahip süreç ve beceriler bütünü” şeklinde yeniden ifade edilerek tanımlanabilir. Alanyazındaki tanımlara göre ise erken okuryazarlık, çocukların erken yaşlarda okuma ve yazma becerilerine yönelik sahip oldukları ön öğrenmeler (Ghoting ve Martin-Diaz, 2006) ve okuryazarlık becerisi için ihtiyaç duydukları temel bilgi ve beceriler (Justice ve Kaderaverk, 2002) olarak ifade edilmektedir. Bu araştırma sonucunda elde edilen tanımın “bireyleri akademik olarak hazırlama ve destekleme” ve “birçok beceriyi kapsamayı” vurgulaması bakımından literatürdeki tanımlar ile örtüştüğü; “bir rehber görevi üstlenmesiyle” birlikte “belirli bir zaman diliminde meydana gelmesi ve çeşitli zorluklar barındırmasını” vurgulaması bakımından alanyazındaki tanımlardan farklılaştığı söylenebilir.

Okul öncesi öğretmen adaylarının erken okuryazarlık kavramına yönelik oluşturdukları metaforlar en çok “Akademik Başarı ve Okuryazarlığın Omurgası: Hazırlayıcı-Destekleyen Bir Rehber” teması altında toplanmıştır (f=38; %73,00). Cinsiyet değişkenine göre değerlendirildiğinde de hem kadın (f=31; %76,00) hem de erkek (f=7; %64,00) öğretmen adaylarının oluşturdukları metaforların en çok bu tema altında toplandığı görülmüştür. Elde edilen bu bulgu, öğrenimine devam ettikleri okul öncesi öğretmenliği lisans programının son sınıfında olan öğretmen adaylarının erken okuryazarlığın bireylerin akademik yaşamları ve ilerleyen yıllardaki okuryazarlık becerileri üzerindeki önem ve rolünün farkında olduklarını gösterir niteliktedir. Shaw ve Mahlios (2008) okuryazarlık kavramını metaforlar aracılığıyla inceledikleri çalışmaları sonucunda okuryazarlık becerisinin “hayatın temeli” olduğunu vurgulayan ve sık tekrar eden metaforların üretildiğini belirlemişlerdir. Alanyazındaki bu sonuç ve gerçekleştirilen bu araştırma kapsamında elde edilen sonuç karşılaştırıldığında; elde edilen sonuçların benzerlik gösterdiği ve okuma-yazma becerileri nasıl hayatın temeli olarak görülüyorsa, okuma ve yazmaya hazırlık yapmayı sağlayan becerilerin de *-erken okuryazarlık becerilerinin-* hayatın ve akademik başarının temeli olduğu ifade edilebilir. Ertürk Kara (2014) da okul öncesi öğretmen adaylarının “okul öncesi eğitim” kavramına yönelik metaforlarını incelediği çalışması sonucunda öğretmen adaylarının metaforlarını “geleceğe yön verici”, “ihtiyaç” ve “yeni bir ortam” olmak üzere üç kategori altında toplamıştır. Erken okuryazarlığın da okul öncesi eğitim kapsamında yer aldığı ve bu eğitim sürecinin bir parçası olduğu düşünüldüğünde elde edilen sonuçların alanyazındaki benzer çalışma sonuçlarıyla örtüştüğü söylenebilir.

Okul öncesi öğretmen adaylarının erken okuryazarlığa yönelik ürettikleri metaforların %19’u (f=10) “3Z: Zaman, Zorluk ve Zahmet” teması altında toplanmıştır. Ayrıca cinsiyete göre değerlendirildiğinde bu tema altında kadın öğretmen adaylarının ürettiği oldukları metaforların erkek öğretmen adaylarından daha fazla olduğu görülmektedir. Uysal, Özen Altınkaynak, Taşkın, Akman ve Dinçer (2016) çalışmalarında okul öncesi öğretmen adaylarının okul öncesi öğretmenliği programına yönelik metaforlarını incelemişler ve öğretmen adaylarının okul öncesi eğitimi “zor” olarak tanımlayan kategori kapsamında 7 metafor ürettiklerini belirtmişlerdir. Elde edilen sonuçların bu bakımdan alanyazındaki benzer çalışma sonuçlarıyla benzerlik taşıdığı ifade edilebilir. Okul öncesi eğitimdeki erken okuryazarlık becerilerinin kazandırılması sürecinde kullanılacak etkinlik/materyallerin hazırlık gerektiriyor olması ve bu becerilerin gelişim sürecinin zaman almasının öğretmen adaylarının oluşturdukları metaforlarda “zaman, zorluk ve zahmet” kavramlarının ön plana çıkmasında rol oynadığı söylenebilir. Bununla birlikte bu durum, öğretmen adayları her ne kadar öğretmenlik uygulaması lisans dersi aracılığıyla okul öncesi öğrenme ortamlarında bulunma fırsatına sahip olsa da erken okuryazarlık becerilerini sınıf

ortamında öğrencilerine edindirme sürecini doğrudan deneyimlememiş olması ve sürece ilişkin bilginin yoğunluk olarak teorik düzeyde kalması ile de açıklanabilir.

Okul öncesi öğretmen adaylarının erken okuryazarlığa yönelik ürettikleri metaforların %8'i (f=4) "İçeriksel Zenginlik" teması altında toplanmıştır. Cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde ise bu tema kapsamındaki bütün metaforların kadın öğretmen adayları tarafından üretildiği görülmüştür. Alanyazında Yazıcı, Çelik, Yıldırım, Altıntaş ve Güneş (2018) Türkiye, Bulgaristan ve Kıbrıs'ta okul öncesine devam eden ve Türkçe konuşan çocukların okul kavramına yönelik metaforik algılarını belirlemek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmaları sonucunda Türkiye'deki ve Bulgaristan'daki çocuklar için diğer kategoriler ile birlikte ilgi çekici, eğlendirici; Kıbrıs'taki çocuklar için ise eğlendirici kategorilerini oluşturmuşlardır. Uysal ve diğerleri (2016) de yapmış oldukları çalışmalarında öğretmen adaylarının ürettikleri metaforlar ile okul öncesi öğretmenliği programının zenginlik ve derinliğe sahip olduğunu vurguladıklarını belirlemişlerdir. Ayrıca bazı öğretmen adaylarının oluşturmuş oldukları metaforların eğlendiren kategorisinde yer aldığını belirterek; okul öncesi öğretmenliği programının farklı yönleri olan ve eğlenceli bir yapıya sahip olduğunu ifade etmişlerdir. MEB (2013), Okul Öncesi Eğitimi Programı'nda da bu programın içeriğinin çocukların zengin öğrenme deneyimleri yaşamalarını ve çoklu gelişim alanlarının desteklenerek en üst düzeye ulaşmalarını sağlamak amacıyla geliştirildiğini belirtmektedir. Bu doğrultuda çalışmadan elde edilen sonuçların alanyazındaki benzer çalışma sonuçlarıyla benzerlik gösterdiği söylenebilir. Okul öncesi eğitim kapsamında yer alan kazanımlar ve gerçekleştirilen faaliyetlerin çeşitliliği düşünüldüğünde bu çeşitliliğin bir parçası olan erken okuryazarlık becerilerinin de kendi içerisinde alt beceriler barındırıyor olması; erken okuryazarlığın içeriksel bakımdan bir zenginliğe sahip olduğunu ortaya koyar niteliktedir.

Okul öncesi öğretmen adaylarının erken okuryazarlık kavramına yönelik metaforik algılarının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıda belirtilen öneriler oluşturulmuştur:

1. Çocukların ilköğretim yıllarındaki akademik başarıları üzerinde etkisi olan erken okuryazarlık becerilerinin sınıf öğretmeni ve adayları tarafından nasıl algılandığı belirlenebilir. Ayrıca eğitimin diğer paydaşlarının (okul öncesi öğretmenleri, okul öncesi dönemde çocuğa sahip olan ebeveynler, erken okuryazarlık becerileri üzerine akademik çalışmalar yürütmekte olan akademisyenler) erken okuryazarlık becerilerine yönelik metaforik algıları çeşitli değişkenler çerçevesinde ortaya konulabilir.
2. Okul öncesi öğretmeni adaylarının erken okuryazarlığa yönelik algıları, öğretmenlik yapmaya başladıkları süreçten sonra boylamsal çalışmalarla takip edilerek yeniden değerlendirilebilir. Öğretmenlerin değişiklik gösteren ya da göstermeyen algıları ve bunların sebepleri üzerine görüşmeler yapılarak nitel metodoloji çalışmaları tasarlanabilir.
3. Öğretmen adaylarının erken okuryazarlık becerilerine yönelik zorluk algılarını değiştirebilmek amacıyla Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programı'nda yer alan "Okula Uyum ve Erken Okuryazarlık Eğitimi" dersi (Teorik:3+Uygulama:0), becerilere yönelik etkinlik ve materyallerin tasarlanabilmesi için uygulama dersi saatiyle zenginleştirilebilir.
4. Okul öncesi öğretmenlerine yönelik olarak hizmet içi eğitimler kapsamında erken okuryazarlık konusunda farkındalık ve uygulama seminerleri düzenlenebilir.

Kaynakça

- Aarnoutse, C., Van Leeuwe, J., & Verhoeven, L. (2005). Early literacy from a longitudinal perspective. *Educational Research and Evaluation, 11*, 253-275.
- Akgün, E. (2016). Okul öncesi öğretmen adaylarının “çocuk” ve “okul öncesi öğretmeni” kavramına ilişkin metaforik algıları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 16*(4).
- Altun, D. (2021). *Erken okuryazarlık becerilerinin gelişimi ve okumayı öğrenme sürecindeki rolü*. Z. Dere (Ed.), Dil gelişimi, (ss. 145-174). Eğitim Kitabı.
- Altun, D. ve Tantekin Erden, F. (2016). Okul öncesi öğretmen adaylarının erken okuryazarlık ile ilgili görüşleri ve staj uygulamaları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 17*(1), 241-261.
- Aral, N., Kandır, A., & Can Yaşar, M. (2002). *Okul öncesi eğitim programı*. Ankara:YA-PA.
- Creswell, J. W. (2020). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş Yaklaşımına göre nitel araştırma ve araştırma deseni*, (Çev. Ed: Bütün, M. & Demir, S.B.). 5. Baskı, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- De Guerrero, M. C., & Villamil, O. S. (2002). Metaphorical conceptualizations of ESL Teaching and learning. *Language Teaching Research, 6*(2), 95-120.
- Doyle, A. (2009). *A family literacy program with varying participation structures: Effects on parent and child learning*. Unpublished Doctoral Dissertation, University of Toronto, Toronto.
- Dündar, H. & Karaca, E. T. (2013). Formasyon öğrencilerinin ‘pedagojik formasyon programı’na ilişkin sahip oldukları metaforlar. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, 30*, 19-34.
- Emel, T. O. K. (2018). Okul öncesi öğretmen adaylarının oyuna ilişkin algıları: Metafor analizi örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 26*(2), 599-611.
- Ergül, C., Karaman, G., Akoğlu, G., Tufan, M., Sarıca, A. D. ve Bahap Kudret, Z. (2014). Okul öncesi öğretmenlerinin “erken okuryazarlık” kavramına ilişkin bilgi düzeyleri ve sınıf uygulamaları. *İlköğretim Online, 13*(4), 1449-1472.
- Ertürk Kara, H. G. (2014). Okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının okul öncesi eğitim kavramına ilişkin metaforları. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 16*(2), 104-120.
- Ghoting, S.N., and Martin-Diaz, P. (2006). *Early Literacy Storytimes @ your library: Partnering with caregivers for success*. Chicago: American library association.
- Grix, J. (2010). *The foundations of research*. London: Palgrave Macmillan.
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1982). Epistemological and methodological bases of naturalistic inquiry. *Educational Communication and Technology Journal, 30*(4), 233-252.
- Gupta, M. S. (2009). *Early childhood and education*. New Delhi: Eastern Economy Edition.
- Gültekin Akduman, G. (2012). *Okul öncesi eğitimin tanımı ve önemi*. G. Uyanık Balat (Ed.), Okul öncesi eğitime giriş, (ss. 1-18). Ankara: Pegem Akademi.
- Hsieh, W. Y., Hemmeter, M. L., McCollum, J. A., & Ostrosky, M. M. (2009). Using coaching to increase preschool teachers’ use of emergent literacy teaching strategies. *Early Childhood Research Quarterly, 24*(3), 229-247.
- Justice, L.M., & Kaderaverk, J. (2002). Using shared storybook reading to promote emergent Literacy. *TEACHING Exceptional Children, 34*(4), 8-13.
- Koç, E. S. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen ve öğretmenlik mesleği kavramlarına ilişkin metaforik algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15*(1), 47-72.
- Köksal Akyol, A. (2015). Okul öncesi eğitimin amaçları ve ilkeleri. A. Köksal Akyol (Ed.), *Her yönüyle okul öncesi eğitim 7*, (ss. 169-176). Ankara: Hedef CS Yayıncılık.

- Köksal, Ç., Erginer, E. & Baloğlu, M. (2016). İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin okuma ve yazmaya yükledikleri anlamlar: bir metafor analizi çalışması. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 11(1), 133-156. DOI: 10.19129/sbad.46.
- Lonigan, C.J., Burgess, S. R. & Anthony, J. L. (2000). Development of Emergent Literacy and Early Reading Skills in Preschool Children: Evidence From a Latent-Variable Longitudinal Study. *Developmental psychology*, 36(5), 596-613.
- Marshall, C. & Rossman, G. B. (2014). *Designing Qualitative Research*. New York: Sage.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) (2013). Okul öncesi eğitim programı. Ankara.
- Nartgün, Ş. S., & Özen, R. (2015). Investigating pedagogical formation students' opinions about ideal teacher, teaching profession, curriculum, responsibility, public personnel selection examination (ppse) and employment: A metaphor study. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 174(12), 2674-2683.
- National Early Literacy Panel. (2008). *Developing early literacy: Report of the national early literacy panel*. Washington, DC: National Institute for Literacy.
- Neuman, S.B. & Dickinson, D. K. (2002). *Handbook of early literacy development*. Newyork: Guilford Publication.
- Neuman, W. L. (2012). *Toplumsal araştırma yöntemleri: Nicel ve nitel yaklaşımlar III*. Cilt (5. Basım). İstanbul: Yayın Odası.
- Norton, E.S. & Wolf, M. (2012). Rapid Automatized Naming (RAN) and reading fluency: Implications for understanding and treatment of reading disabilities. *Annual Review of Psychology*, 63(1), 427-452. doi: <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-120710-100431>
- Nation, K., Cocksey, J., Taylor, J. S., & Bishop, D. V. (2010). A longitudinal investigation of early reading and language skills in children with poor reading comprehension. *Journal of child Psychology and Psychiatry*, 51(9), 1031-1039.
- Oktay, A. (2000). *Yaşamın sihirli yılları: Okul öncesi dönem*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Ozevin, B. & Kaya, A. (2020). Okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmen kavramına ilişkin metaforik algıları. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(3), 691-707. Doi: 10.17556/erziefd.653091
- Patton, M. Q. (2018). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (Çeviri Ed: Bütün, M. & Demir, S.B.). 2. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- Polat, Ö. (2010). İlköğretime geçişte okul, öğretmen ve anne-babalara düşen görevler. A. Oktay (Ed.). *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları*, (ss. 141-158). Ankara: Pegem Akademi.
- Riejos, R., Paloma, U. M. & Martin, C. (2001). The impact of visuals: Using a poster to present metaphor. *European Journal of Engineering Education*, 26(3), 301-310.
- Shaw, D. M., Barry, A., & Mahlios, M. (2008). Preservice teachers' metaphors of teaching in relation to literacy beliefs. *Teachers and Teaching: Theory and Practice*, 14(1), 35-50.
- Acay Sözbir, S. ve Çamlıbel Çakmak, Ö. (2016). Okul öncesi öğretmen adaylarının "müzik" kavramına ilişkin metaforik algıları. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 42, 269-282.
- Şenel, T. & Aslan, Ö. (2014). Okul öncesi öğretmen adaylarının bilim ve bilim insanı ve kavramlarına ilişkin metaforik algıları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 76-95.
- Uysal, H., Altınkaynak, Ş. Ö., Taşkın, N., Akman, B. & Dinçer, F. Ç. (2016). Okul öncesi öğretmeni adaylarının okul öncesi öğretmenliği programına ilişkin metaforik algıları. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 5(3), 1-15. Doi: 10.30703/cije.321403.
- Wang, Y., Yin, L. & McBride, C. (2015). Unique predictors of early reading and writing: A one- year longitudinal study of chinese kindergartens. *Early Childhood Research Quarterly*, 32, 51-59.

- Whitehurst, G.J. & Lonigan, C.J. (2001). Emergent literacy: Development from pre-readers to readers. In S. Neuman and D. Dickinson (Eds.), *Handbook of Early Literacy Development*, 11-29. New York: Guilford.
- Yazıcı, E., Çelik, M., Yıldırım, F. N., Altıntaş, E. & Güneş, A. (2018). Okul öncesi dönemdeki çocukların okul kavramına ilişkin metaforik algıları. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 64-86.
- Yenigün, H. B., Doğru, A., Karakaya, G., Akıncı Coşgun, A. (2019). Okul öncesi öğretmen adaylarının matematik kavramına ilişkin metaforik algıları. 14. Ulusal Okul Öncesi Öğretmenliği Öğrenci Kongresi: Çocuğun Ekolojik Dünyası Özet Kitapçığı, Maltepe Üniversitesi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YÖK (2018). Yeni Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları. (<https://www.yok.gov.tr/kurumsal/idari-birimler/egitim-ogretim-dairesi/yeni-ogretmen-yetistirme-lisans-programlari> 15.02.2022 tarihinde erişilmiştir).
- YÖK (2019) Lisans Atlası. (<https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans.php?y=108810041> 15.02.2022 tarihinde erişilmiştir).
- YÖK (2020) Lisans Atlası (<https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans.php?y=108810041> 15.02.2022 tarihinde erişilmiştir).
- YÖK (2021). Lisans Atlası. (<https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans.php?y=108810041> 15.02.2022 tarihinde erişilmiştir).